Magiczny Kraków

Sezon litewski w Krakowie

2023-07-21

W tym roku Litwa obchodzi historyczne wydarzenie – jubileusz 700-lecia Wilna, organizowany pod hasłem „Wilno: 700 lat młode”. Z tej okazji w Krakowie zaplanowano wiele wydarzeń prezentujących bogate dziedzictwo kulturowe naszych sąsiadów.

Umowa o współpracy Krakowa ze stolicą Litwy została podpisana **w 1991 r**. Obszary współpracy to: kultura, gospodarka komunalna, edukacja, promocja, ochrona zabytków i turystyka. Intensywną współpracę kulturalną miasta realizują także w międzynarodowych projektach. Niedawno Wilno dołączyło do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO, razem działają w Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa OWHC, a niebawem Wilno dołączy do sieci miast schronienia ICORN.

– Relacje z Wilnem są organiczne, głębokie i wieloletnie. Duża w tym zasługa naszych instytucji kultury i placówek dyplomatycznych. Dzisiejsze ogłoszenie programu sezonu litewskiego w Krakowie podkreśla wieloletnie więzi naszych miast w obszarach literatury, poezji, przekładu, sztuk wizualnych, malarstwa, filmu i muzyki. Z pewnością wielkim wydarzeniem będą przygotowywane na ten rok wystawy w Muzeum Narodowym, Międzynarodowym Centrum Kultury i Muzeum Sztuki MOCAK, ale także zapoczątkowany w tym roku wspólny program rezydencji literackich Wilno – Kraków, nawiązujące do relacji i przyjaźni Czesława Miłosza i Tomasa Venclovy. W wileńskiej Filharmonii Narodowej Capella Cracoviensis zaprezentuje w maju „Halkę” (wersja wileńska), z kolei Orkiestra św. Krzysztofa odwiedzi Kraków w sierpniu. Litwa będzie także gościem specjalnym 63. Krakowskiego Festiwalu Filmowego. Kraków patrzy w stronę Wilna z zainteresowaniem, szacunkiem i z świadomością jak bogata i różnorodna jest kultura naszych sąsiadów. Cieszę się, że tak wiele podmiotów i instytucji zaangażowało się w pielęgnowanie relacji naszych miast, a także dołącza do świętowania wyjątkowego jubileuszu 700-lecia Wilna - podkreśla Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury.

Wilno i Kraków to miasta partnerskie, bliskie sobie kulturowo i historycznie, dlatego celem tegorocznych obchodów jest zacieśnienie dotychczasowych więzi. Podobnie jak w 2015 r., kiedy z okazji 25-lecia odzyskania przez Litwę niepodległości w Krakowie odbyło się wiele wydarzeń nawiązujących do jubileuszu. W nadchodzących miesiącach zaplanowano szereg polsko-litewskich projektów. Rzadko zdarza się, by współpraca międzynarodowa i kulturalna odbywała się pomiędzy tak dużą liczbą różnych instytucji.

W miejskich instytucjach kultury „sezon litewski” rozpoczął się już w lutym. W Willi Decjusza w obecności JE Ambasadora Litwy w Polsce Eduardasa Borisovasa, Konsula Honorowego Republiki Litewskiej w Krakowie Jana Widackiego, a także przedstawicieli korpusu konsularnego, krakowskich instytucji i uczelni celebrowano 105. rocznicę podpisania Aktu Niepodległości, proklamującego powstanie Republiki Litewskiej. W czasie uroczystości zaproszeni goście między innymi wysłuchali fragmentów „Pana Tadeusza”, a także wraz z zespołem Cracovia Danza wspólnie zatańczyli poloneza.

Aby przybliżyć litewską sztukę w jej różnych wymiarach, Litewski Instytut Kultury, Attaché Kulturalna Republiki Litewskiej RP oraz krakowskie instytucje kultury nawiązały współpracę z czołowymi litewskimi podmiotami. W galeryjnych przestrzeniach zaprezentowane zostaną malarstwo, fotografia, współczesne instalacje, wideo i rzeźba.

Magiczny Kraków

Muzeum Narodowe w Krakowie od **24 maja** zaprasza na wystawę „Wilno, Vilnius, Vilne 1918–1948. Jedno miasto – wiele opowieści”**,** zorganizowaną wspólnie z Litewskim Narodowym Muzeum Sztuki. Prezentuje ona wizerunek Wilna w wyjątkowo powikłanym okresie historycznym, kiedy przechodziło z rąk do rąk – stawało się częścią Polski i Litwy, było okupowane przez hitlerowców i wojska radzieckie. W konsekwencji tych wydarzeń nastąpiły radykalne zmiany w populacji miasta, jego strukturze społecznej, odciśnięte również na materialnej tkance – architekturze i urbanistyce. Ekspozycja pokazuje, w jaki sposób artyści ówczesnego wieloetnicznego i wielokulturowego Wilna postrzegali swoje miasto w tamtych czasach. Obok znanych i wielokrotnie przedstawianych dzieł klasyków wileńskiej sztuki, m.in.: Ferdynanda Ruszczyca, Jana Bułhaka, Ludomira Śleńdzińskiego, Bronisława Jamontta, Michała Rouby, Jerzego Hoppena, zaprezentowane zostały także obrazy i grafiki młodszego pokolenia artystów, do którego należą: Hanna Milewska, Józef Horyd czy Hadassa Gurewicz-Grodzka. Na wystawie pojawiły się także pejzaże i portrety Vladasa Drėmy, Antanasa Gudaitisa, Juozasa Mikėnasa, Algirdasa Petrulisa i Adomasa Varnasa. Zwieńczeniem narracji są dzieła zrodzone z nostalgii za utraconym Wilnem, w tym grafiki i obrazy Andrzeja Wróblewskiego, wybitnej postaci polskiej sztuki powojennej, zainspirowane doświadczeniami z młodości spędzonej w Wilnie.

15 czerwca Międzynarodowe Centrum Kultury otworzyło wystawę przygotowaną wraz ze Związkiem Fotografów Litewskich, poświęconą dwóm stuleciom litewskiej fotografii, która **na Litwie ma wymiar szczególny. Jest to pierwsza tak obszerna prezentacja tego zjawiska w Polsce**. Poczynając od XIX-wiecznych poszukiwań pionierów fotografii, przez XX-wiecznych klasyków gatunku, po przedstawicieli najmłodszej generacji twórców, narracja wystawy kreśli szeroką panoramę fotografii litewskiej. Artyści tej miary co Antanas Sutkus czy Romualdas Rakauskas zestawieni zostali z przedstawicielami „nowej szkoły litewskiej”, takimi jak Tadas Kazakevičius czy Indrė Šerpytytė. Fotografia litewska ma swoje zasłużone miejsce w kanonie światowym, paradoksalnie pozostaje wciąż niedostatecznie rozpoznana wśród polskiej publiczności. Wystawa „Litwa. Dwa stulecia fotografii” jest zatem próbą wypełnienia tej poznawczej (i estetycznej) nieobecności.

26 października Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK otworzy wystawę „Try to make it real! But compare to what?”, na której zaprezentuje najważniejsze tendencje oraz postaci współczesnej sztuki litewskiej. Ekspozycja powstała we współpracy z Narodową Galerią Sztuki w Wilnie i opiera się na zbiorach tej instytucji oraz kolekcjach prywatnych.

Litewska sztuka współczesna z upodobaniem porusza się w kręgu paradoksu. Pokolenie współczesnych twórców wychowało się w komunistycznym porządku społecznym, ale samodzielnie zaczęło żyć i tworzyć w czasach niepodległości. Ten „rozkrok” w naturalny sposób przekazał im poczucie paradoksu, bo rzeczywistość stała się nieznośnie intensywna, nieokiełznana i często trudna do pojęcia rozumem. Wystawa – obejmująca instalacje, wideo, rzeźby i inne obiekty – ukazuje jedynie wycinek sztuki litewskiej ostatnich 30 lat. Nie jest to retrospektywa, tylko przegląd postaw bawiących się w sztuce paradoksem.

Efekty polsko-litewskiej współpracy już 30 marca zaprezentowało Stowarzyszenie Artystyczne Otwarta Pracownia podczas wystawy malarstwa Ričardasa Bartkevičiusa (Litwa) i Piotra Jargusza (Polska) „Patrz'5” (wystawa była otwarta do 23 kwietnia). W pierwszej połowie września w Willi Decjusza zostanie zaprezentowany projekt „Wilno” autorstwa Źmiciera Szapowałowa – białoruskiego mistrza rytowania historycznego na miedzi, autora między innymi

serii rycin poświęconych wojsku Wielkiego Księstwa Litewskiego. Źmicier Szapowałow pracował w czasie pobytu rezydencjalnego w Willi Decjusza nad rekonstrukcją zaginionej ryciny Wilna autorstwa polskiego kartografa Tomasza Makowskiego z 1600 r., która zostanie pokazana na wystawie wraz z innymi pracami artysty.

Ciekawy akcent litewski obecny był również podczas tegorocznego 63. Krakowskiego Festiwalu Filmowego na **przełomie maja i czerwca**. Nie zabrakło również inicjatyw z obszaru literackiego – Wilno i Kraków łączy prestiżowy tytuł Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie literatury.

Podczas Festiwalu Miłosza planowane jest spotkanie z litewskim poetą organizowane we współpracy z Ambasadą Republiki Litwy w Warszawie, jak również warsztaty z litewskimi ilustratorkami podczas Festiwalu Literatury dla Dzieci. Dwa miasta literatury połączą także siły, oferując rezydencję literacką. Dzięki nowemu programowi Kraków–Wilno autor z Wilna będzie miał szansę spędzić miesiąc w Krakowie, a krakowski twórca – miesiąc w stolicy Litwy.

Tradycją jest już prezentowanie artystów z Wilna podczas sierpniowej Nocy Cracovia Sacra. W tym roku w Krakowie wystąpi wileńska Orkiestra św. Krzysztofa: **14 sierpnia** w kościele św. Katarzyny, **15 sierpnia** w kościele Miłosierdzia Bożego na Wzgórzach Krzesławickich. Krakowscy muzycy zagościli w Wilnie wcześniej: **17 maja** Capella Cracoviensis i Litewska Filharmonia Narodowa wystawili wspólnie operę Stanisława Moniuszki „Halka”.

Współpraca polsko-litewska obecna jest również w obszarze ochrony dziedzictwa. Instytut Kultury Willa Decjusza we współpracy z magistratem wileńskim w ramach programu Horyzont podejmie działania związane z testowaniem nowoczesnych technologii w obiektach zabytkowych – Ratuszu w Wilnie i Willi Decjusza w Krakowie.

Jesienią w Krakowie w Galerii Pryzmat ZPAP (ul. Łobzowska 3) zagości wystawa litewskich akwarelistów, a krakowscy artyści zajmujący się malarstwem akwarelowym będą prezentować swoje prace w litewskich Trokach. Organizatorami obu wystaw będą miasto Troki i Oddział Krakowski ZPAP.

W Polsce wydarzenia związane z jubileuszem koordynuje Litewski Instytut Kultury. Na Litwie głównymi organizatorami obchodów urodzin litewskiej stolicy są wileński samorząd oraz oficjalna agencja rozwoju miasta Wilna Go Vilnius. Całoroczny program jubileuszowy powstał we współpracy z organizacjami z sektora publicznego oraz pozarządowego, twórcami kultury, przedstawicielami prywatnego biznesu, a także lokalną i międzynarodową społecznością. Przedstawia on Wilno jako energiczne i otwarte miasto, niebojące się eksperymentować i przełamywać tradycji.

Szczegółowe informacje na temat jubileuszowych wydarzeń w Wilnie można znaleźć na oficjalnej stronie internetowej obchodów**,** a także w mediach społecznościowych.